

Katri Linjama

Barokkilinnan puutarhassa

Mietteitä lasten tutustuttamisesta barokkimusiikkiin

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi (AMK)

Musiikin koulutusohjelma

Opinnäytetyö

30.10.2012

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Katri Linjama Barokkilinnan puutarhassa - mietteitä lasten tutustuttamisesta barokkimusiikkiin 23 sivua 30.10.2012
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Koulutusohjelma	Musiikin koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto
Ohjaajat	Annamari Pöyhö, MuT Marja Vuori; MuT
<p>Opinnäytetyöni koostuu kahdesta osasta. Tein kesällä 2012 Suomalaisen barokkiorkesterin Internet-sivuille tekstejä lapsille ja nuorille suunnattuun barokkitieto-osioon (valmis sivusto on nähtävillä osoitteessa http://www.fibo.fi/linnanpiha/) ja syksyllä tein kirjallisen raportin. Raportissa erittelen ja pohdin tekstien viimekesäistä kirjoitusprosessia sekä barokkikoulutuksen merkitystä ja antia nykylapsille. Haastattelen myös kahta vanhan musiikin opettajaa.</p> <p>Barokkikoulutuksen merkitykseen ja käytäntöihin pureuduin ensin haastattelujen avulla. Niiden jälkeen pohdin saamiani tuloksia sekä barokkimusiikin kenttää Suomessa laajemminkin omasta vanhan musiikin opiskelijan näkökulmastani. Yhä useammat haluavat oppia soittamaan periodisoittimia, ja lapsille barokkimusiikin esittämiskäytäntöjen tuntemus on olennaisen tärkeää, muodostaahan barokki koko länsimaisen musiikin perustan. Barokkikoulutusta järjestetään nykyään yhä enemmän ja otetaan innolla vastaan. Vanhan musiikin asiantuntijoille on kysyntää. Kaiken kaikkiaan vanhan musiikin tilanne Suomessa on nähdäkseni hyvin mielenkiintoinen ja mahdollisuuksia antava.</p> <p>Uskon, että Internet-sivustosta tulee olemaan iloa ja hyötyä muun muassa koulujen, musiikkioppilaitosten ja Suomalaisen barokkiorkesterin koulutuskäytössä. Raporttiosuus puolestaan saattaa hyödyttää vastaavanlaisia projekteja tekeviä sekä niitä, joita vanhan musiikin koulutus ja tilanne aihepiirinä kiinnostaa.</p>	
Avainsanat	barokki, lapset, koulutus, vanha musiikki

Author Title Number of Pages Date	Katri Linjama In the Garden of a Baroque Castle - Leading Children into the World of Baroque Music 23 pages 30 October 2012
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Pedagogy
Supervisors	Annamari Pöyhö, DMus Marja Vuori, DMus
<p>My final project includes two parts. In summer 2012 I made a project where I wrote texts for the children's section of the Finnish Baroque Orchestra website (http://www.fibo.fi/linnanpiha/), and in the fall I wrote this written report. In the report I analyze and reflect on my writing process last summer and the meaning and use of Baroque music with today's children. I also discuss the interviews I made with two early music teachers.</p> <p>First I familiarized myself with the meaning of Baroque education by interviewing two teachers. After the interviews I wrote about my own thoughts on the results of the interviews and Baroque music in Finland in general from my point of view as an early music student. More and more people want to learn to play period instruments, and for children it's essential to get to know the Baroque style. After all, Baroque music is the foundation of Western music. Early music education and early music experts are more and more asked and available. All in all I find the situation of the early music in Finland very interesting and full of possibilities.</p> <p>I believe that schools, music schools and Finnish Baroque Orchestra will find the website useful for education. The report might be useful for someone who is making a project like this or for anyone who is interested in early music and early music education.</p>	
Keywords	Baroque music, children, education, early music

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Sivuston syntyprosessista	3
3	Kirjoittamisesta	5
3.1	Työskentelytavasta	5
3.2	Otteita työpäiväkirjastani	6
3.3	Tiedonhausta ja lapsille kirjoittamisesta	9
4	Haastattelut - lasten tutustuttamisesta barokkimusiikkiin	12
5	Barokkikoulutuksen merkityksestä	17
5.1	Pohdintaa vanhan musiikin koulutuksesta ja sen tarpeellisuudesta	17
5.2	Mietteitä omasta barokkitaustastani	18
5.3	Loppusanat	20
	Lähteet	22

1 Johdanto

Mitä annettavaa barokkimusiikilla on nykylapsille ja -nuorille? Mitä merkitystä on sillä, että lapsille annetaan mahdollisuus soittaa esittämiskäytäntötietoisesti periodisoittimilla sen sijaan, että barokkia lähestyttäisiin vaikkapa romanttisesta traditiosta käsin (kuten monesti on tehty)? En tiennytkään, että barokin aikana peruuksissa saattoi asustaa jopa rottia (jotka tapettiin keittämällä), enkä sitä, että Vivaldi oli luonteeltaan äkkipikainen ja turhamainen, tai että Jean-Marie Leclairin piti oikeastaan ryhtyä nyörinpunojaksi eikä säveltäjäksi. Miten kerron lapselle ymmärrettävästi, mikä on basso continuo? Entä erilaisten luuttujen ja teorbien eroista?

Muun muassa tällaisia ajatuksia pyöri mielessäni viime kesänä tehdessäni opinnäytetyötäni ja nyt syksyllä kirjoitellessani tätä kirjallista raporttia. Opinnäytetyöni sai alkunsa viime helmikuussa, kun Annamari Pöyhö kysyi, olisinko kiinnostunut tulemaan mukaan erääseen hankkeeseen Suomalaiselle barokkiorkesterille. Orkesterin toimintaan kuuluu olennaisena osana Fibo Collegium eli koulutus, esimerkiksi koululaiskonserttien ja barokkikurssien järjestäminen, ja nyt oltiin tekemässä orkesterin nettisivuille lapsille ja nuorille suunnattua interaktiivista barokkitieto-osiota. Linnanpiha-nimiseltä sivustolta löytyisi muun muassa barokkipelejä, barokkisoitin- ja säveltäjäesittelyjä sekä tietoa barokin ajasta ylipäätään, kaikki tietysti lapsia kiinnostavasti ja innostavasti esiteltyinä. Sivustoa voisivat hyödyntää esimerkiksi koulut ja musiikkioppilaitokset musiikin historian opetuksessaan.

Minun roolini olisi sisällöntuottajana; kirjoittaisin sivustolle lapsille suunnattuja tekstejä säveltäjistä, soittimista, soitinryhmistä sekä ylipäätäänkin elämästä barokin aikana. Aluksi ajateltiin, että tästä saisi minulle työelämälähtöisen innovaatioprojektin, mutta melko pian suunnitelmat muuttuivat siten, että kyseessä olisikin osaltani opinnäytetyö.

Lähdin hankkeeseen mukaan avoimella asenteella. Ajattelin, että voisin itsekkin oppia samalla uusia tietoja ja taitoja ja vahvistaa tietämystäni barokista. Halusin tietysti mielelläni tehdä opinnäytetyön jo vähän etuajassa, mikä sopikin ajankohdaltaan tähän kesään mainiosti, kun kesätöitäkin olisi minulla vasta elokuussa. Olen aina pitänyt kirjoittamisesta, joten koin itsenäisen tekstien tekemisen itselleni luontevaksi tavaksi työskennellä ja tehdä opinnäytetyötä. Oli tietysti myös mukava ajatus, että tekstit tulisivat

saman tien oikeaan käyttöön, eivätkä jäisi vain pölyttymään jonnekin. Lisäksi on aina hyödyllistä saada työnäytteensä jollekin sivustolle.

Kaiken kaikkiaan lähdin mukaan toiveikkain mielin. Minulla ei ollut mielessä mitään tiettyä ajatusta siitä, mistä haluaisin tehdä opinnäytetyöni, joten arvelin, että tässä löisin monta kärpystä yhdellä iskulla; pääsisin tuskailemasta aiheen valintaa ja saisin koko opinnäytetyön kasaan hyvissä ajoin, hyvän yhteistyökumppanin kanssa.

Kesällä kirjoittamani tekstit lähteineen ovat nähtävissä internetissä osoitteessa. <http://www.fibo.fi/linnanpiha/>. Tässä raportissa puolestaan kerron siitä, millainen prosessi tekstien tekeminen oli, sekä mietteitäni lasten tutustuttamisesta barokkimusiikkiin ja barokkimusiikista ylipäätään. Päätin myös haastatella muutamia vanhan musiikin ammattilaisia heidän kokemuksistaan lasten ja barokin parissa sekä siitä, miksi he kokevat työnsä tärkeäksi. Samalla saisin tilaisuuden itse pohtia, mikä on minun paikkani Suomen vanhan musiikin kentällä ja mitä ajattelen edellä mainituista asioista.

Aluksi luvussa 2 (Sivuston syntyprosessista) hahmottelen Linnanpiha-sivuston tekemisen ääriviivoja, kerron keitä oli mukana ja miten ja millaisella aikataululla työskentelimme. Kirjoittamisesta-luku (3) puolestaan käsittelee nimensä mukaisesti sivuston tekstien kirjoitusprosessiani. Ensin ”Työskentelytavasta” (3.1)-osiossa kuvailen kirjoittamisen tavoitteita ja sitä, millaista tekstin tuottaminen minulle oli, 3.2 sisältää suoria lainauksia työpäiväkirjastani, jota pidin kesällä ja antaa siten todenmukaista kuvaa projektin etenemisestä ja tunnelmista sen aikana. Luvussa 3.3, Tiedonhausta ja lapsille kirjoittamisesta, pohdin sivuston tekemiseen liittyviä haasteita, kuten millaista on muokata tieteellistä tekstiä lapsille sopivammaksi ja mistä ja miten hain tietoa. Luvussa 4 haastattelen kahta vanhan musiikin ammattilaista ja erittelen saamiani tuloksia. Luku 5, Barokkikoulutuksen merkityksestä, käsittelee vanhan musiikin koulutuksen tilannetta ja merkitystä Suomessa ja sisältää pohdintaa omasta barokkitaustastani ja -koulutuksestani sekä loppuyhteenvedon opinnäytetyöni merkityksestä.

2 Sivuston syntyprosessista

Varsinaiseen työryhmäämme kuului kuusi jäsentä. Sisällön suunnittelusta ja tuotannosta vastasivat Anni Elonen ja Annamari Pöhlö sekä Fibo Collegium yleisesti, graafisesta suunnittelusta ja piirroksista Pan Hirvonen ja Mikael Uimonen, teknisestä toteutuksesta Mikael Uimonen, peleistä Helsingin kuvataidelukion multimedialinjalaiset, ja teksteistä tietysti minä, sekä Annamari ja Anni. Työskentelytapamme oli se, että käytimme Dropboxia, jonne laitoin aina valmiit tekstit kaikkien tekijöiden nähtäviksi ja kommentoitaviksi. Myös Pan ja Mikael laittoivat Dropboxiin sivustolle tekemänsä kuvitukset. Tämä oli helppoa ja toimivaa, sillä kaikki saattoivat omilta koneiltaan nähdä muiden tuotokset saman tien ja kommentoida niitä.

Barokkipelit olivat olleet olemassa fibo.fi -sivustolla jo aiemmin, ja nyt oli siis tarkoitus koota ne yhdessä tekstien kanssa Barokkilinnan puutarhassa -nimiseksi kokonaisuudeksi samalle sivulle. Myöhemmin suunnitelmissa on kenties jatkaa muihinkin aikakausiin, kuten klassismiin, ja tehdä niistäkin lapsille esittelysivut.

Alkusysäys nettisivutekstieni kirjoittamiselle oli tullut jo helmikuussa, kun asiasta tuli ensimmäisen kerran Annamarin aloitteesta puhetta, mutta kirjoitin varsinaiset tekstit kesällä. Koko projektin deadline, jolloin sivuston piti olla valmis, oli elokuussa. Helmikuussa oli sain jo kuitenkin tarkasteltavakseni listan siitä, mitä kaikkea tulisin kirjoittamaan. Listalla oli barokin yleisesittelyjä: selitykset siitä, millaista olivat barokin ajan musiikki, kuvataide ja arkkitehtuuri eri maissa (myöhemmin mukaan tuli myös muoti), tärkeimmät säveltäjät Italiasta, Saksasta, Englannista ja Ranskasta (yhteensä 13 säveltäjää) sekä käytännössä kaikki barokkiorkesterin soittimet (yli 20 soitinta).

Aluksi olin hilpeän optimistinen työtahtini suhteen ja lupailin toukokuun alkupalaverissa kirjoittavani tekstit tehokkaasti kesäkuun aikana, jotta voisin sitten pitää lomaa ennen elokuussa alkavaa kesätyötäni. Ajankäyttö osoittautuikin odotettua hallitsemattomammaksi. Saadessani kesäkuun puolivälissä ohjaajaltani Annamarilta tiedustelun, miten tekstien työstäminen on lähtenyt käyntiin, tilanne oli se, että kaikki oli aivan alkutekijöissään. Tämä herätys kuitenkin pakotti aloittamaan työt, ja etenkin heinäkuussa työskentelin varsin tarmokkaasti etenkin kuun loppua kohti saaden tekstit valmiiksi juuri määräaikaan mennessä.

Samaan aikaan kun kirjoitin tekstejä, graafisesta suunnittelusta ja piirroksista vastaavat Pan ja Mikael ahersivat omalla tahollaan. Oli hykerryttävää, kun Dropboxiin alkoi ilmestyä kuvituksia kirjoittamiini teksteihin. Säveltäjäkuvat olivat verrattoman humoristisia, ja oli hauskaa, kun ne oivaltavine yksityiskohtineen todella vastasivat kirjoittamiani esitteilyjä. Toki tavallaan lisäsi paineen ja kiireen tuntua, kun koko ajan tiesi, että kuvittajat odottavat tekstejä, ja halusivat saada omaa osuuttaan tehtyä.

Heinäkuu kului tiuhan Dropbox- ja sähköpostiliikenteen merkeissä, kommentit ja tekstit sinkoilivat edestakaisin, ja pitkän editointityön myötä tekemättä olevien tekstien lista lyheni vähä vähältä itse kullakin. Oli jokseenkin uskomaton tunne, kun elokuussa kaikki oli vihdoon valmista ja tajusin, minkä määrän tekstiä olin paitsi kirjoittanut, myös lukenut kaiken tiedonhaun takia. Vein Otavan Musiikkisanakirjat hyllyyn ja tunsin oloni paitsi helpottuneeksi, myös hiukan tyhjäksi. Samalla odotin jo innolla, miltä valmis sivusto näyttäisi.

3 Kirjoittamisesta

3.1 Työskentelytavasta

Käytännössä teimme siten, että aina kun olin lisännyt Dropboxiin tekstin tai tekstejä, Annamari luki ne ja laitto yläreunaan kommentteja -osion, jonka mukaan sitten muokasin tekstejä riittävän pitkään.

Tekstit olivat tulossa ammattimaiseen koulutuskäyttöön ja Suomalaisen barokkiorkesterin sivuille, ja sen vuoksi minunkin työni jäljen oli oltava mahdollisimman ammattimaista ja tarkkaa. Sain Annamarilta palautetta tiheästi, ja lähes kaikkia tekstejä muokattiin ainakin vähän, joitain hyvinkin paljon.

Työskentelytapa oli sinänsä erittäin motivoiva, koska palaute tuli jatkuvasti, nopeasti ja täsmällisesti. Se oli rehellistä ja yksityiskohtaista, ja oli tavallaan helppoakin saada tehdä töitä niin tarkassa ohjauksessa ja kontrollissa. Hetkeäkään ei ollut sellainen olo, että olisin jäänyt oman onneni nojaan, vaan kaiken aikaa tiesin, mitä tein. Kun alkuun oli päästy, työhön tarttuminen ei enää ollut ongelma, koska tehtävää oli niin paljon.

Jatkuva tekstien korjailu oli tietysti myös kärsivällisyyttä ja aikaa vaativaa, kun mitään ei voinut missään vaiheessa tehdä yhtään sinne päin, vaan kaiken tiesi joutuvansa josain vaiheessa hiomaan loppuun asti työn luonteesta ja käyttötarkoituksesta johtuen. Tavallaan kesäni kului kirjoittaessa, koska askartelin ajatuksissani projektin parissa jollain tasolla kaiken aikaa, myös silloin, kun vietin muka vapaa-aikaa.

Itse kirjoittaminen oli hetkittäin hyvinkin hauskaa ja palkitsevaa, kun pääsin uppoutumaan siihen, leikittelemään kielellä ja löysin hauskoja yksityiskohtia säveltäjien elämästä tai sain aikaan oikein värikkään ja eloisan esittelyn. Sain kaiken aikaa vahvistettua omia sisäisiä mallejani säveltäjistä, soittimista ja barokin ajasta, mikä oli eräs työn suurimmista hyödyistä minulle. Miellyttävää oli myös kirjoittaa itselle tutuimmista aiheista, kuten omasta soittimestani barokkiviulusta. En ollut ennen lähestynyt soitintani tällä tavoin kirjoittamalla ja lukemalla, ja kokemus oli mielenkiintoinen.

Ennen projektin aloittamista minulla ei oikein ollut mielikuvaa siitä, millaista sen tekeminen tulisi olemaan. Toisaalta tiesin, että siitä tulisi työläs, mutten oikein osannut eläytyä etukäteen siihen, kuinka paljon aikaa se veisi, tai että joutuisin todella näkemään

vaivaa. Ajattelin vain saavani opinnäytetyön tehtyä vähän niin kuin puolivahingossa. Näin ei kuitenkaan käynyt, mistä olen jälkikäteen iloinen. Jos asiat ovat liian helppoja, niistä ei opi mitään.

3.2 Otteita työpäiväkirjastani

Tehdessäni työtä kirjoitin muutaman päiväkirjamerkinnän työn eri vaiheista. Niistä käy jonkin verran ilmi, miltä kirjoittaminen milloinkin tuntui. Merkinnät ovat sävyiltään yllättävänkin positiivisia, kun niitä jälkikäteen lukee.

la 16.6.2012

Meillä oli alkupalaveri 31.5. Silloin tutkailtiin ajatuskartan muotoon piirrettyä suunnitelmaa, jonka Annamari ja Anni olivat etukäteen miettineet, ja kerrottiin minulle ja piirtäjille, millainen sivustosta tehdään. Minulle tuli kirjoitettavaksi barokin yleisesittely (arkkitehtuuri, muoti, taide, musiikki), soitinesittelyt (kaikki soittimet mitä barokkiorkesterissa ikinä voikaan olla) ja barokkisäveltäjät (13 kpl). Silloin totesin iloisena, ettei hommaa olekaan niin paljon kuin luulin, ja lupailin toiveikkaasti, että teen kaiken kesäkuun aikana. Todellisuus osoittautui kuitenkin suunniteltua mutkikkaammaksi - kesäkuun alkupuoli on vierähtänyt lomailun, kavereiden ja auringon parissa, ja vasta nyt on ensimmäinen toimeton päivä, jolloin minulla ei ole enää mitään tekosyytä olla aloittamatta.

Aloitin siis, ja ilahduin - kirjoittaminen on paljon hauskeempaa kuin luulin. Tiedonhaku on nykyään niin helppoa, lähteistä on suorastaan runsaudenpula ja musiikin historiasta melko paljon tietävä isäkin löytyy, jos erityisen visainen kohta tulee vastaan. Minä vain kirjoittelen ja naureskelen yksityiskohdille säveltäjien elämästä ja opin samalla. En ole vielä saanut palautetta ensimmäisestä kolmesta tekstistä, Vivaldi, Telemann ja Bach, mutta mielestäni ne vastasivat tehtävänantoa. Annamari tänään jo aiheellisesti hätyytteli minua sähköpostilla aiheesta olenko edes aloittanut, ja aloin naputtaa tekstejä samaan aikaan itsekin. Mutta nyt jatkamaan!

ti 19.6.2012

Sataa eikä mitään muuta pakollista tehtävää, kirjoittamaan siis. Olen tehnyt jo kahdeksan säveltäjää kolmestatoista! Sain palautetta, että Annamarin ja Kajanderin Lauran mielestä "tekstien pituus ja tyyli ovat loistavia", mikä tietysti on mukavaa, eli voin jatkaa

samaan malliin. Annamari lisäälee jonkin verran korjauksia ja ehdotuksia tekstien alkuun KOMMENTIT-osioon, kätevä tämä Dropbox, ja minä sitten yritän korjaila ehdotusten mukaan. Välillä epäilyttää, ymmärtävätkö lapset mitään siitä mitä kirjoitan, mutta ehkä aliarvioin vain heitä. Lapset ovat luonnostaan uteliaita ja kysyvät, jos eivät tajua jotakin sanaa.

Soittimista joudun näköjään kirjoittamaan ihan kunnan selostukset historiikkeineen, se selvisi, kun koitin kepillä jäätä ja kirjoitin cembalosta pienen selostuksentapaisen varsin ylimalkaisesti ja lyhyesti... Mutta soitinesittelyt olkoot sen ajan murhe, teen nyt ensin säveltäjät, jotta Pan pääsee piirtämään. Soittimiin tulee vain valokuvat.

Pe 22.6.2012

Tällä hetkellä on lähinnä kuolettavan tylsää koko kirjoittaminen ja toivon, että olisin tehnyt opinnäytetyöni vaikka Suhteestani Musiikkiin tai järjestänyt jonkun konsertin tai mitä hyvänsä muuta kuin joutunut perehtymään enää yhteenkään koukeroiseen historiikkiin kehenkään tai mihinkään muusikkoon tai soittimeen liittyen. Ehkä syynä on se, että olen päästänyt työpöytäni kaaokseen.

Yllättävän väsyttävää tämä silti on, varsinkin kun tietää, ettei homma etene, ennen kuin sitä tekee, ja että se on tehtävä todella kunnolla, ennen kuin siitä pääsee eroon. Ja kunnollista ja hauskaa jälkeä syntyy vain oikeassa mielentilassa. Joka ei nyt selvästikään vallitse. Kouluun voi mennä vain lojumaan jos on huono päivä, ja työpäivästäkin selviää ilman sataprosenttista panostusta, mutta tutkimista ja kirjoittamista ei auta tehdä veltosti. Ehkä tästä teen johtopäätöksen, että on aika mennä petiin ja jatkaa toisella kertaa uusin voimin.

Ma 26.6.2012

Kaikki säveltäjät tehty, nyt on jäljellä yleisesittelyt ja soitinesittelyt. Soitinesittelyjen teko lienee siedettävää, yleisesittelyt tuntuvat työläiltä aloittaa, mutta kai se siitä ranskalaisen viivojen ja lähteiden lukemisen avulla alkaa sujua. Ehkä aloitan yleisesittelyistä kuitenkin, Annamarikin pyysi niitä ensin.

Tuntuu hyvältä saada opinnäytetyö mahdollisimman pitkälti pois alta nyt kesällä (tai toki syksyllä vielä aiheeseen liittyvää tehtävää ja kirjallinen joku raportti, mutta tämä lienee se pääjuttu kuitenkin).

Su 30.6.2012

Olen TEHNYT YLEISESITTELYT (musiikki, muoti, kuvataide, arkkitehtuuri) kesäkuun loppuun mennessä! JIPIII! Niistä tuli mielestäni vähän tylsiä, mutta toivottavasti pääpiirteittäin kelpaavat, oli nimittäin aika puuduttavaa kahlata miljoonia lähteitä noista. Tosin kuvataiteesta sain tietää kaikenmoista hauskaa, kuten siitä, kuinka paljon tyypillisellä hollantilaisperheellä oli keskimäärin maalauksia kodissaan (paljon) ja mitä ne esittivät.

Annamari taisi jo ehtiä lomalle, joten korjaukset saapuvat sitten joskus. Mutta se on sen ajan murhe. Nyt pidän pienen tauon koko kirjoitushommasta ja sitten teen soitinesittelyjä. Mutta niitä ei kukaan aivan tähän hätään odottele, joten ei kiirettä. Panin tekemät kuvitukset ovat mahtavia, lopputuloksesta taitaa tulla hieno.

Ma 15.7.2012

Barokki soi ja teen tekstejä barokkisoittimista. Yllättävän kivaakin taas nyt, kun olen levännyt mummolassa viime viikon. Kuuntelen Brandenburgilaisia konserttoja ja minulla on suklaatakin. Ulkona sataa. En olisi muuten ikinä elämässäni uskonut lukevani näin paljon Otavan isoja musiikkitietosanakirjoja.

Soittimista olen tehnyt (osasta hyvin lyhyesti, eivät tule menemään läpi... mutta mistä löytää paria riviä enemmän tietoa viola d'amoresta?!) cembalon, viola d'amoren, gamban, violonen, viulun, luutun, teorbin ja renessanssiluutun. Puuttuu siis (voi masennus) barokkikitara, trumpetti, pasuuna ja käyrätorvi, traverso, nokkahuilu ja oboet (da caccia ja d'amore), alttoviulu, sello ja urut.

Soittimista kirjoittaminen tuntuu hankalimmalta, koska ne ovat vain esineitä. Muissa teksteissä on ollut ihmisiä, tunteita ja historiaa. Täytyy yrittää saada noita mukaan näihinkin. Sitä paitsi on mukavaa kirjoittaa asiasta josta tietää jotain kuitenkin, kuten viulusta tai alttoviulusta.

Ei auta kuin ryhtyä taas reippaasti työtä tekemään.

Ma 30.7.2012

Viimeisiä viedään, teen enää pienen yleisesittelyn barokkiorkesterista. Se tuntuu aika haastavalta, toivottavasti tietoa löytyy jostain. Soitinesittelyjä tein aika kauan ja monipolvisesti, mutta alkavat nyt olla valmiina (JES). Nyt kun olen alkanut käydä töissäkin (minä! töissä!) päivät tuntuvat raskailta, onneksi melkein kaikki on jo tehty. Huhuh. Pitäisi kursseillekin ilmoittautua kun koulukin joskus tuossa alkaa.

Pe 3.8.2012

KAIKKI VALMISTA minun osaltani!

3.3 Tiedonhausta ja lapsille kirjoittamisesta

Tarvitsin asioista ensin itselleni kattavat pohjatiedot, jotta voisin ryhtyä valikoimaan, yksinkertaistamaan ja muokkaamaan niitä lapsia kiinnostavaan muotoon. Tiedonhaku olikin tekstien kirjoittamisessani keskeinen osa. Aluksi olin hiukan epävarma siitä, mistä kaikkialta tietoa kannattaisi lähteä etsimään. Googlailin umpimähkään, sitten muistin kaikki säilyttämäni hyvät käsiohjelmat lukuisista barokkikonserteista. Luotetuin tiedonlähteeni taisi kuitenkin käytännössä olla rivi Otavan Isoja musiikkietosanakirjoja, joista löytyi kuivan asiallista pranttia lähes mistä hyvänsä aiheesta sivukaupalla. Niiden läpikäilyminen oli melko puuduttavaa, mutta poimimalla niistä olennaisimmat asiat saattoi olla melko varma, että todella oli kertonut olennaisimmat asiat.

Yleensä työpöydälläni olikin huojuvissa pinoissa kirjoja, kirjanmerkeillä varustettuja kauttaaltaan alleviivaituja käsiohjelmia ja läppäri, jossa oli auki useita välilehtiä. Tämän kaaoksen keskellä sain luotua sisäisen rauhan ja ihme kyllä lopulta järkeviä tekstejä. Tiedonlähteistä ei sovi tietenkään unohtaa myöskään ihmisiä, joilta kysyin neuvoja, tärkeimpänä tietysti ohjaajani Annamari.

Huomasin pian, että minun on todella ymmärrettävä asiat ensin itse voidakseni muotoilla ne lyhyesti ja selkeästi. Kirjoitin yleensä ensin omin sanoin tiedonlähteitteni perusteella mahdollisimman kattavan elämäkerran tai selostuksen soittimesta, ja lähdin sitten karsimaan siitä turhia lauseita ja sanoja. Jäljelle jääneen "rangan" pyrin sitten muokkaamaan mahdollisimman kiinnostavaksi ja mukavaksi lukea sekä lisäämään siihen niin paljon hauskoja yksityiskohtia kuin mahdollista.

Lähdin liikkeelle säveltäjäesittelyistä. Säveltäjät ovat kuitenkin ihmisiä, joilla on ollut omat värikkäät elämänvaiheensa, joten arvelin, että heitä koskevista teksteistä olisi helpointa saada mielenkiintoisia. Alkaessani kirjoittaa ensimmäisistä säveltäjistä vierailin orkestereiden lapsille suunnatuilla sivustoilla nähdäkseni, millaiseen tyyliin ne oli kirjoitettu. Sieltä sain hyvää osviittaa siitä, kuinka asiat voi sanoa mahdollisimman selkeästi, mutta hauskasti.

Lapsia ei saa yli- eikä aliarvioida. He ovat valmiita omaksumaan rajattoman paljon uutta luontaisen uteliaisuutensa takia, mutta asiat on syytä esittää loogisesti ja mielellään tarinanomaisesti. Tulin myös tuumineeksi, etteivät "lapset" kuitenkaan ole mikään yhtenäinen ryhmä, jolle on mahdollista löytää kaikille sopiva teksti- tai äänilaji. Minun ei siis oikeastaan auttanut muu kuin kirjoittaa tekstiä, joka oli omasta mielestäni helppoluista ja värikästä ja jota olisin itse nuorempanakin nykyisen arvioni mukaan jaksanut ja halunnut lukea. Itseäni viihdyttivät eniten tarinat säveltäjien toilailuista kuten Bachin putkareissusta, joten pyrin saamaan niitä mukaan. Alla on muutama esimerkki mielestäni hauskoista ja onnistuneista tekstinpätkistä.

Bach oli luonteeltaan synkeä ja äkkipikainen. Parikymppisenä hän joutui tappelemaan erään fagotistin kanssa ja tuli repineeksi tämän vaatteet miekallaan. Opiskeluaikanaan Bach myös otti omin päin neljän kuukauden loman luvattun neljän viikon sijasta kuunnellakseen urkujensoittoa (urkuja soitti muuan Dietrich Buxtehude, etenkin kirkollista laulumusiikkia ja kamarimusiikkia kirjoittanut urkuri-säveltäjä). Molemmista toilauksistaan Bach joutui putkaan. (Bach-esittelyteksti Linnanpiha-sivustolla 2012.)

Rameaulla oli kova ääni, hän oli pitkä ja hyvin laiha, ja omistautui musiikille suorastaan pakkomielleisesti. Hänen puheestaan ja käsialastaan oli hankala saada selvää. Hän ärsyyntyi helposti ja saattoi pitää soittaessaan häiritseviä taukoja ja räiskiä ikävänkuuloisia riitasointuja vain osoittaakseen mieltään (esimerkiksi kirkon johdolle). Rameau pääsikin sosiaalisiin piireihin lähinnä musiikkinsa eikä ominaispiirteidensä ansiosta. Toki Rameaulla oli hyvät ja anteliaatkin puolensa; hän auttoi sukulaisiaan, kun näillä oli vaikeuksia tai sairautta. Hän oli myös vaatimaton ja käytti menestystä saavutettuaan edelleen samoja kuluneita vaatteita ja yhtä ainutta raihnaista kenkäparia, eikä ostanut uusia huonekaluja. (Rameau-esittelyteksti Linnanpiha-sivustolla 2012.)

Toisaalta joistakin asioista oli hankalampi kirjoittaa muuten kuin tavalliseen asiatekstyliin. Esimerkiksi barokin arkkitehtuurista päädyin kirjoittamaan seuraavanlaisen etäisen kuulaisen kappaleen:

Barokin arkkitehtuuri kehittyi vallan korostamiseksi ja sille oli kaiken kaikkiaan ominaista mahtipontisuus, hurmaantuminen, teatterimaisuus, valon ja varjon dramaattinen vaihtelu, spiraalimuodot ja soikiot. 1700-luvulla barokin tyyliä alettiin pitää mauttomana ja rappeutuneena, ja tilalle astuikin rokokoo, jossa jälleen

ihannoitiin keveyttä ja yksinkertaisuutta. (Arkkitehtuuri-esittelyteksti Linnanpiha-sivustolla 2012.)

Soittimista oli toisinaan hankalaa keksiä sopivaa kerrottavaa. Jotkut soittimet olivat luonnostaan mielenkiintoisia tai hauskoja:

Viola d'amoren voi tunnistaa siitä, että siinä on mahdollisesti liekin tai sirpin muotoiset ääniaukot sekä veistetty pää, jonka silmät ovat usein sidotut, koska sen on määrä esittää lemmenjumala Amoria. (Viola d'amore-esittelyteksti Linnanpiha-sivustolla 2012.)

Toiset taas tulivat esitellyiksi omastakin mielestäni masentavan teoreettisesti, kun mitään huvittavaa sanottavaa ei vain löytynyt:

Cembalon varsinaiset juuret ovatkin Italiassa, jossa on säilynyt useita 1500-1600-luvuilla rakennettuja soittimia. Nämä soittimet levisivät ympäri Eurooppaa ja myöhemmät cembalot pohjautuivat niihin. Ne olivat pieniä, kapeita ja kevyitä, ja niissä oli vain yksi koskettimisto eli sormio. Äänikertoja oli yleensä kaksi 8-jalkaista eli "normaalilla korkeudella soivaa" äänikertaa, joskus kuitenkin vain yksi 8-jalkainen sekä yksi 4-jalkainen, "oktaavia korkeampi" äänikerta. (Cembalo-esittelyteksti Linnanpiha-sivustolla 2012.)

Lapsille sopivan kirjoitustyylin löytäminen ei ollut helppoa. Olin ajatellut, että kirjoittaminen sinänsä on minulle suhteellisen ongelmaton, mutta loppujen lopuksi en ollut koskaan kirjoittanut mitään nimenomaan lasten luettavaksi, saati esitellyt heille mahdollisesti oppo-outoja soittimia tai säveltäjiä ymmärrettävästi ja mielenkiintoisesti. Minulla ei ollut tilaisuutta antaa tekstejä kenenkään lapsen koeluettavaksi, mutta toivon, että ne ajavat asiansa tulevassa käytössä. Sitä paitsi olen sitä mieltä, että lapselle tekee hyvää lukea mahdollisimman rikasta, värikästä ja sujuvaa kirjakieltä, silläkin uhalla, että jokin kohta menee hiukan yli ymmärryksen. Aina voi kysyä aikuiselta.

4 Haastattelut - lasten tutustuttamisesta barokkimusiikkiin

Saadakseni mukaan muitakin näkökulmia kuin omani haastattelin Fibo Collegiumin jäseniä Annamari Pölhöä ja Mari Kortelaista, jotka ovat pitkän linjan vanhan musiikin ammattilaisia ja kokeneita pedagogeja. Halusin tietää heidän ajatuksiaan barokkimusiikista ja sen opettamisesta lapsille. Tein haastattelut syys-lokakuun vaihteessa. Kysyin kysymykset Annamarilta sähköpostitse ja Marilta kasvotusten.

Suomalaisen Barokkiorkesterin internetsivuilla kerrotaan Fibo Collegiumista eli orkesterin koulutustoiminnasta seuraavaa: "Konserttitoiminnan lisäksi Suomalainen barokkiorkesteri järjestää eri puolilla Suomea musiikkioppilaitoksille, päiväkodeille ja kouluille erilaisia tapauskohtaisesti suunniteltuja elämyksellisiä barokkikoulutusprojekteja ja -konsertteja Fibo Collegium -koulutustoimintansa kautta. Fibo Collegium tarjoaa säännöllisin väliajoin myös täydennyskoulutuskursseja jo ammatissa toimiville muusikoille. Koulutusprojekteissa jouset puhuvat ja koskettimet tanssivat, kun orkesterin muusikot avaavat yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa barokin saloja. Päiväkoti- ja koululaiskonserteissa barokin voi tuntea iholla, kun oppilaat tutustuvat kokonaisvaltaisesti vanhojen soitinten maailmaan ja pääsevät itse osaksi orkesterin eloisaa musisointia." (Suomalainen barokkiorkesteri 2012).

Kysyin Annamari Pölhöltä ja Mari Kortelaiselta seuraavat kysymykset:

1. Miksi lasten tutustuttaminen barokin esittämiskäytäntöihin on mielestäsi tärkeää?
2. Miten barokkimusiikin ja -tyylien omaksuminen vaikuttaa mielestäsi lapsen musiikilliseen kehitykseen?
3. Millaisia tapoja teillä on innostaa lapsia barokkimusiikin pariin?
4. Millaisia lasten reaktiot ovat olleet?
5. Miten opettajat ovat suhtautuneet koulutusprojekteihin? Millaista palautetta olette saaneet?
6. Mitä hankaluuksia on ollut?
7. Mieleenpainuvin kokemuksesi lasten ja barokkimusiikin parissa?

Barokkiin tutustumisen merkitys lapsille

Barokkimusiikki on inspiroivimmillaan, hauskimmillaan ja koskettavimmillaan, kun sitä lähestytään esittämiskäytäntöjä kunnioittaen. Tällöin koko ääretön affektien kirjo pää-

see parhaiten esiin. Vaikka itse kuulumme siihen sukupolveen, joka on kulkenut pitkän kaavan mukaan ja ensin soittanut barokkia romanttisten silmälasien läpi, olisi tärkeää, että uudet sukupolvet pääsevät heti nauttimaan esittämiskäytöntietoisesta periodimuisoinnista, että kutakin aikakautta lähestytään sen traditioista käsin. Ideaalitilanteessa se olisi toki itsestään selvyyksiä! Silloin myös lapset innostuvat siitä eniten - barokkimusiikki joka tapauksessa kuuluu kaikkein muusikonalkujen taipaleeseen jossakin vaiheessa, onhan se koko länsimaisen musiikin kivijalka: duuri-molli tonaliteetti, keskeiset sävellysmuodot, svengaavan basson päälle rakentuvat harmoniat, kierrot - ei ainoastaan ns. taide- vaan myös populaarimusiikki juontaa juurensa barokista ja yhteydet vaikkapa oman rock-idolin hitteihin löytyvät helpommin kun barokkia lähestytään sen svengijä ja tanssillisuutta korostaen. (Pöhlö 2012.)

Lapset saavat aidon kokemuksen barokkimusiikista sellaisena kuin se on tarkoitettu. Näin musiikki voi puhua ja elähdyttää heitä. (Kortelainen 2012.)

Barokkimusiikin ja -tyylien omaksumisen vaikutus lapsen musiikilliseen kehitykseen

Se kasvattaa vapaampia, ei niin "nuottisidonnaisia" muusikoita avatessaan portteja myös improvisoinnin saralle, kun nuottikuvaa ei noudateta orjallisesti, vaan lähestytään sitä vain runkona, selkärankana, jota itse täydennetään tarvittaessa omin koristein, diminuutioin ja improvisaatioin - niin diskanttiäänissä kuin continuoosoitossa. Se opettaa basson kuuntelemista ja sen päälle soittamista, että kosketinsoittajilla ei annetaakaan aina "oikean käden viedä", vaan opitaan kuuntelemaan bassoääntä ja sen päälle rakentuvia harmonioita - näin harmonian taju syvenee. Continuoosoitto kehittää em. lisäksi myös rytmittäjää ja opettaa kosketinsoittajia toimimaan yhtyeen rytmisenä moottorina, ei "passiivisena seurailijana". Pidän ehdottoman tärkeänä sitä, että lapsetkin laitetaan heti soittamaan reaalisointumerkeistä ilman mitään kirjoitettua oikeaa kättä, joka toimii vain hidasteena. Kokemukseni mukaan lapset oppivat todella nopeasti soittamaan sointumerkeistä ja jopa muuttelemaan tekstuuria, kun heille annetaan siihen tilaisuus. (Pöhlö 2012.)

Näin on mahdollista ymmärtää musiikin kontekstia ja sitä, ettei kaikkea musiikkia soita samalla tavalla. Ymmärrys musiikinlajien historiasta paranee ja horisontti laajenee. (Kortelainen 2012.)

Miten innostaa lapsia barokkimusiikin pariin

Ennen kaikkea yhteissoiton, orkesterityöskentelyn kautta, mikä varsinkin "yksinäistä elämää" viettäville pianisteille on oikea elämys! Kappaleet valitaan ja sovitetaan luonnollisesti niin, että kaikki pääsevät soittamaan itselleen vaikeustasoltaan sopivaa materiaalia, että ne ovat mahdollisimman inspiroivia ja tuovat esille erilaisia tunnetiloja rai-lakkaasta ilosta herkkään melankoliaan. (Pölhö 2012.)

Tärkeää on se, että kaikki soittavat yhdessä. Pienet saavat soittaa isojen kanssa, ja iso orkesteri kuulostaa hienolta, mikä motivoi lapsia. Stemmat ovat tarpeeksi helppoja, jotta voidaan keskittyä tiettyihin asioihin, kuten liikkeen saamiseen mukaan (niiaukset, tansillisuus, koputus, naputus, taputus jne.). On myös jännää, kun orkesterissa on uusia erilaisia soittimia ja paljon erilaisia sävyjä. (Kortelainen 2012.)

Lasten reaktioita

Hyvin innostuneita, ja jopa aluksi "coolit" murrosikäiset ovat loppujen lopuksi laittaneet itsensä täysillä likoon. (Pölhö 2012.)

Lapset ovat pääosin erittäin vastaanottavaisia ja lähtevät mielellään mukaan tekemi-seen. (Kortelainen 2012.)

Opettajien suhtautumisesta

Palaute on ollut kauttaaltaan erittäin positiivista, jopa muutamalta alkuun epäilevältä opettajalta - olen laittanut opettajat itsekkin soittamaan reaalisointumerkeistä ja yksikin vanhempi miesope totesi kokemuksen itselleen "käänteentekeväksi"! Toki yleensä kaikki ensin kursailevat eivätkä tahdo soittaa, mutta kun kaikki ovat "samassa venees-sä", arkuus unohtuu nopeasti orkesterin pauhatessa ympärillä! Todella paneutuvasti he ovat opettaneet lapsia ja jopa olleet mukana harjoituksissa, mikä on ollut hyvin kosket-tavaa; etenkin maaseudulla, missä etäisyydet ovat valtavia! (Pölhö 2012.)

Osa on ollut innoissaan, osa puolestaan hiukan epäluuloisia, ei välttämättä niinkään barokkia kohtaan, kuin uudenlaista projektia. (Kortelainen 2012.)

Koulutusprojektien haasteita

Pianistit soittavat yleensä kukin vain yhden tai korkeintaan pari kolme kappaletta. Kun yhteisharjoitukset ovat pitkiä, he joutuvat toisinaan odottelemaan vuoroaan hyvinkin pitkään, mikä on toki ikävää ja haasteellista. Olemmekin yrittäneet mobilisoida heitä lisäksi lyömäsoittajina, jotta kaikki pääsevät soittamaan enemmän! (Pölhö 2012.)

Järjestämme aluksi opettajille koulutusta, ja opettajat opettavat sitten oppilaita ennen varsinaista kurssiamme. Koskaan ei voi tietää, kuinka paljon oppilaille sitten pitää vääntää rautalangasta ja millaista opetus on ollut. Sanomme aina, että nopea tempo ja pieni jousi, mutta sitten voikin käydä niin, että oppilaat soittavat hitaasti ja isolla jousella. Se on helposti opettajilla niin verissä. (Kortelainen 2012.)

Mieleenpainuvia kokemuksia lasten ja barokin parissa

Sanon 2: 1. se, miten keskittyneesti 100 "Suomen itäisintä lasta" oli mukana pitkissä harjoituksissa, vaikka olivat lähteneet kotoaan aamuvarhaisella ja matkustaneet ensin 75km bussilla harjoitukseen! 2. Miten todella estynyt ja ujo perfektionistityttö vapautui periodin myötä ja nautti silminnähten esiintymisestä osana orkesteria. (Pölhö 2012.)

Niitä on niin paljon! Esimerkiksi Konsan Steven Playerin Kuningas tanssii -produktio oli upea, samoin orkesterin johtokokemukset. (Kortelainen 2012.)

Haastatteluista käy selvästi ilmi se, miten monipuolisen kehittävää, inspiroivaa ja kiehtovaa barokkimusiikin soittaminen lapsille voi olla. Tärkeänä pidettiin yhteissoittoa ja Annamarin sanoin sitä, että "kutakin aikakautta lähestytään sen traditioista käsin". Myös minun mielestäni on erittäin tärkeää, että lapsesta lähtien barokkimusiikkia saa kuulla ja tehdä itse myös periodisoittimilla ja barokin aikaisten esittämiskäytäntöjen mukaan, eikä minkään romanttisten silmälasien läpi. Barokkia on mielestäni tarkoituksenmukaista soittaa siten, kuin sitä on barokin aikana soitettu, ja pyrkiä saamaan soitto kuulostamaan siltä kuin barokin ajan säveltäjät ovat tarkoittaneet sen kuulostavan. Tämän pitäisi olla itsestäänselvyys.

Minua on aina turhauttanut romanttinen tapa soittaa barokkia, jo ennen kuin aloin perehtyä barokkiviuluun tai periodisoittimiin muutenkaan. Vielä nykyistenkin opettajien

sukupolvi on kasvanut monesti romanttiseen barokkisoittoon ja opettanut omat oppilaansa samoille tavoille. Tämän takia edelleen saattaa orkesterissa soittaessa törmätä täysin barokkityylin vastaisiin jousituksiin, kaariin ja artikulaatioihin. Silloin saa miettiä, alkaako narista, että ”tätä ei kyllä Bachin aikana oltaisi soitettu näin” niin kuin mieli tekisi, vai mukautuuko enemmistön mielipiteeseen, joka omasta mielestä on auttamatta vääränlainen ja jopa puistattava romanttisuudessaan.

Barokki on kuitenkin aivan oma maailmansa ja barokin esittämiskäytäntöjen omaksuminen vie aikaa. Se ei käy niin, että ummikolle lyödään eteen kesken orkesteriharjoituksen hämmentävät jousitukset ja selitetään, että pitäisi käyttää vähemmän jouta ja intonoida alemmas.

Asiat vaativat hidasta lähestymistä, perusteellisuutta, periodisoittimiin perehtymistä ja ennen kaikkea ennakkoluulojen karistamista (kärjistetyimmilläänhän barokkisoittimet voivat olla ”pahvisia, ankeita ja hiljaisia”, kielet ”sameita ja löysiä”, eikä viulussa ”saa käyttää olka- tai leukatukea”.) Mielestäni olisikin olennaista, että barokkimusiikin esittämiskäytäntöihin saisi perehtyä jo aikaisessa vaiheessa ja ikään kuin kasvaa siihen ajatukseen, että kutakin aikakautta lähestytään sen omista perinteistä käsin. Barokkia ei soiteta samalla tavalla kuin romantiikan ajan musiikkia, eikä romanttista musiikkia barokkityyliin. Eroja on vaikkapa fraseerauksessa, kaarituksissa, virityksessä (tasaviereisyyskin on vain yksi viritysjärjestelmä muiden joukossa), jousituksissa ja yleisessä poljennossa. Juuri siksi esimerkiksi Suomalaisen barokkiorkesterin Fibo Collegium -koulutustoiminta on niin arvokasta ja tärkeää.

Mielestäni on hienoa, miten monenlaisia elämyksellisiä keinoja Suomalainen barokkiorkesteri käyttää tehdessään barokkia tutuksi lapsille. Koululaiskonserteista ei vauhtia, huumoria ja dramatiikkaa puutu, ja upeat puvut ja hauskat toiminnalliset tuokiot kuuluvat erottamattomana osana toimintaan. Puhumattakaan koulutusprojekteista, joissa musiikkiopistolaisia tutustutetaan barokkisoittimiin, kootaan valtaviksi yhdessä musisoiviksi orkestereiksi ja hiotaan kamarimusiikkiryhmissä kappaleita ja sointuja antaumuksella. Menuetit ja gavotit tulevat tutuiksi ja poljentoa haetaan konkreettisesti kehoon niiauksien ja taputusten kautta. Tällaisten asioiden organisointi vaatii suunnatonta järjestelmällisyyttä ja jämäkkyyttä, mutta samalla myös leikkisyyttä, kekseliäisyyttä ja heittäytymistä. Tuloksena on todellisia elämyksiä ja kokemuksia lapsille.

5 Barokkikoulutuksen merkityksestä

5.1 Pohdintaa vanhan musiikin koulutuksesta ja sen tarpeellisuudesta

Lasten tutustuttaminen barokkimusiikkiin on merkityksellistä siitakin näkökulmasta, että jostainhan on kasvettava uusia soittajia vanhan musiikin riveihin, jos ihmiset edelleen mielivät käydä kuuntelemassa vaikkapa J. S. Bachin Matteus-passiota tai Jouluoratoriota periodinstrumentein. Barokkibuumi ja esittämiskäytäntöjen tunteminen vaikuttavat olevan nousussa, ja yhä useampi alkaa tuntea matalamman viritystason ja periodinstrumentit kodikkaaksi ja luonnolliseksi tavaksi soittaa ja kuunnella barokkia. Tämän takia on luontevaa kehitystä, että jo musiikkiopistossa ja koulussa lapset saavat tutustua barokkisoittimiin ja -musiikkiin ja näin laajentavat musiikillista ymmärrystään ja sivistystään sekä omia valinnanmahdollisuuksiaan. Kukapa keksisi haluta soittaa vaikkapa gambaa, ellei olisi jossain sellaiseen törmännyt? Ja missä sellaiseen törmää, ellei asiaa järjestetä?

Useimmat nykyiset soittajat ovatkin päätyneet barokkisoittimien pariin mitä ihmeellisimpien sattumien kautta. Länsi-Helsingin musiikkiopisto on tällä hetkellä aktiivisimpia musiikkiopistoja vanhan musiikin saralla, mutta esimerkiksi cembalon ja nokkahuilun soittoa voi opiskella muuallakin. Itse aloitin barokkiviulun soiton Espoon musiikkiopiston kautta lukiolaisena sivuaineena ilman mitään ongelmia, ja cembaloa soitin myös talossa muutaman vuoden sivuaineena.

On hyvä, jos musiikkiopistossa on puolin ja toisin arvostava ilmapiiri, ja opettajat vaihautuvat perehtymään vanhaan musiikkiin ja mahdollisesti oikomaan omia asenteitaan. Vielä on opettajia, joilla on traumoja kitisevistä suolikielistä tai löysästä barokkijousesta, ja he siirtävät traumansa surutta eteenpäin. Tämä ei kuulu nykyaikaan. Nykyään on valveutunut soittaa periodisoittimia, ja yhä useampi orkesterimuusikko onkin niistä innostunut.

Pääaineisesti vanhaa musiikkia opiskellaan Suomessa aktiivisesti Sibelius-Akatemiassa ja Metropoliasissa. Molemmissa on paljolti samat opettajat, ja opiskelijatkin seilaavat sujuvasti talojen välillä. Vanhan musiikin osastojen yhdistämisessä saattaisikin tulevaisuudessa olla järkeä.

Mielenkiintoinen kysymys on, kuka barokkisoittimia nykyään ajautuu soittamaan. Itse en ollut juurikaan uhrannut ajatuksia periodi-instrumenteille tai edes tajunnut, että niitä on olemassa (cembaloa lukuun ottamatta) ennen kuin lähdin Karjaan vanhan musiikin kesäkurssille lukioiässä kokeilemaan barokkiviulua. Voin kuvitella, ettei monikaan tule ajatelleeksi asiaa, ja tyypillinen kysymys muusikolta minulle onkin, mitä eroa barokkiviulussa on tavalliseen viuluun. Jos muusikkokaan ei tiedä, mitä tietää musiikkiopistolainen? Ehkä ajan kuluessa barokkisoittinten tuntemus kuuluu musiikkiopiston koulutussisältöihin. Syytä olisi, onhan kyseessä melkoinen aikakausi ja länsimaisen musiikin perusta.

Elääkö barokkisoittimien soittamisella sitten? Kannattaako kenenkään hakeutua alalle? Miksi vanhempi laittaisi lapsensa soittamaan gambaa tai cembaloa, kun voi valita viulun tai pianon? Mielestäni barokkisoittimiin perehtymisellä on itseisarvo, antavathan ne valtavasti lisää tarkoituksenmukaisuutta ja ilmaisumahdollisuuksia barokkimusiikin soittamiseen, joka, kuten sanottu, on koko muun länsimaisen musiikin kivijalka. Barokkimuusikkona toimeen tulo ei kuitenkaan ole Suomessa helppoa, ja harva uskaltaakaan heittäytyä soittamaan pelkkiä barokkisoittimia. Mahdollista se silti on, ja onni onkin, että meillä on aktiivisia päätoimisia barokkifreelancereita / -opettajia, jotka organisoivat hienoja konsertteja ja matkaavat ympäri Suomea milloin minkäkin projektin parissa. Toisaalta milloinpa muusikon työ takaisi varman toimeentulon, ja intohimo asiaa kohtaan auttaa sietämään epävarmuutta.

Keikoille on ainakin viulistin suhteellisen helppo päästä, mutta olisi suotavaa, että barokkiorkesterien toiminnasta tulisi samalla lailla vakaata kuin sinfoniaorkestereiden, että muusikot voisivat elää soittamalla niissä. Nyt toiminta on vielä varsin periodiluonteista, mutta tilanne lienee parantumassa ja barokkiorkesterien asema vakiintumassa. Ainakin yleisö tuntuu löytäneen barokkikonsertit ja ottaneen ne omakseen.

5.2 Mietteitä omasta barokkitaustastani

Minulla on modernin viulistin tausta; olen soittanut musiikkiopistossa viulua lukion loppuun saakka. Barokista olen pitänyt aina kaikista eniten. En oikein osaa määritellä, mistä tämä johtuu. Olen kuullut kotonani kaikenlaista klassista musiikkia pienestä pitäen, mutta en koe, että vanhempani olisivat suosineet barokkia sen enempää kuin mitään muutaakaan aikakautta. Barokkihan on aivoille kuulemma loogista ja siksi miellyttä-

vää kuultavaa, koska se etenee puheen ja ajatuksen tahtiin. Puhuvaa musiikkia todella! Koskettavaa myös, ja niin monenlaista.

Aloin soittaa barokkiiviulua sattuman kautta ollessani lukion toisella luokalla. Menin Karjaan vanhan musiikin kesäkurssille kokeilemaan barokkiiviulua, en enää muista miksi. Ehkä joku oli ehdottanut sitä minulle. Saamani huolellinen opetus ja kurssin lämminhenkinen yhteismuusisointi tekivät minuun vaikutuksen, ja syksyllä päädyin aloittamaan barokkiiviulun sivuaineena musiikkiopiston kautta "tavallisen viulun" rinnalla. Vähitellen päädyin soittamaan erinäisissä kokoonpanoissa, barokkipiirit kun ovat maassamme aika pienet ja barokkiivistit varsinkin ovat välillä kiven alla.

Barokkityylin hakeminen on ollut minulle sikäli helppoa, etten esimerkiksi ole koskaan pitänyt jatkuvasta vibraton käytöstä silloinkaan, kun siihen olisi ollut aihetta, ja olen mieluummin käyttänyt jousia vähemmän kuin enemmän. Mieleeni on jäänyt osuva lause, johon törmäsin taannoin Facebookissa: "Vibrato on every note is like putting ketchup all over the music." Barokkikappaleiden fraseeraus on minulle luontevaa, ja teen mieluummin tarkasti pieniä asioita ja mietin jousen käyttöä ja artikulointia sitä kautta kuin annan mennä koko jousella. Jälkimmäistäkin on toki syytä opetella, mutta pikkutarkkuus jousitekniikan kanssa on sinänsä hyvä lähtökohta alkaessa siirtyä modernista jousesta kantapainoiseen, kevyeen ja joustavaan barokkijouseen.

Minulla on ollut hyvä onni siinä, etteivät omat opettajani ole modernia viulua soittaessani opettaneet soittamaan barokkia romanttiseen tyyliin, vaan olen saanut lähteä barokkikappaleissa "puhtaalta pöydältä", toki modernin viulun ja jousen asettamien teknisten rajoitusten sisällä. Moderni jousi vain ei taivu kaikkiin samoihin jousituksiin eikä samanlaiseen tanssillisuuteen kuin barokkijousi.

Barokkiorkesterissa minua viehättää se, kuinka soitto on usein niinkin kamarimusiikinomaista. Vaikka orkesteri voi olla suurikin, jokaisella soittajalla on suuri vastuu lopputuloksesta, ja yhtenäistä jousenkäyttöä ja sointia haetaan todella ajan kanssa. Sointuja viritetään ja matalat terssit etsitään kaikessa rauhassa. Orkesterissa soittaminen on mielestäni parasta barokkikoulutusta.

5.3 Loppusanat

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli Linnanpiha-sivuston sisältöjen luominen sekä se, että saisin samalla tehtyä opinnäytetyöni, eli pohtisin vanhaa musiikkia ja sen opetusta vielä raporttiosuudessa. Tavoitteet toteutuivat, sivusto on valmis ja tulee toivottavasti käyttöön mahdollisimman monessa yhteydessä esimerkiksi koulujen, musiikkioppilaitosten ja Suomalaisen barokkiorkesterin koulutuksessa. Sivustosta tuli mielestäni kattava ja tarkoituksenmukainen, se tehtiin ajan kanssa ja tarkassa ohjauksessa.

Raporttiosuudestani taas voi olla iloa esimerkiksi opiskelijalle, joka tekee vastaavalaista työlästä projektia kuin sivuston tekstien kirjoittaminen oli minulle ja pohtii esimerkiksi ajankäyttöön liittyviä asioita, sekä vanhan musiikin koulutuksesta kiinnostuneille ja siinä mukana oleville ylipäätään. Raportin kanssa tuli melkoinen hoppu, mutta toivoakseni lopputulos on silti yhtenäinen.

Myöhemmin koko opinnäytetyö saattaa vaikkapa laajentua siten, että Suomalaisen barokkiorkesterin sivuja jatketaan vielä muihin aikakausiin. (Linnanpihalta voi päästä vaikka mihin ja esitellä vaikkapa keskiaikaa kellarissa, klassismia peilialissa, romantiikkaa parvekkeella ja 1900-lukua katolla...).

Työn suurimpia anteja on ollut se, että opin paljon ja kertailin tietojani säveltäjistä, barokkimusiikista ja -soittimista. Oli mielenkiintoista päästä kuulemaan ammattimuusikoiden ajatuksia barokkikoulutuksesta sekä pohtia niitä itse.

En ole myöskään aiemmin tehnyt näin mittavaa projektia, saati kirjoittanut näin tarkasti muotoiltua ja faktoiltaan täsmällistä tekstiä, jota joku kommentoi ja jota korjaillaan moneen kertaan. Tämä oli kokemuksena hyvin opettavainen ja mukavuudenhaluiselle luonteelleni terveellinen annos tietynlaista hyvää perfektionismia ja ammattimaisuutta. Oli myös mukava päästä pitkästä ajasta kirjoittamaan.

Vanhan musiikin tilanne on Suomessa varsin mielenkiintoinen ja mahdollisuuksia antava. Yhä useampi muusikko haluaa laajentaa osaamistaan periodisoittimien pariin, ja asiantuntijoille on kysyntää. Lasten barokkikoulutus on myös kasvamaan päin ja hyvässä käsissä. Barokin esittämiskäytännöt alkavat olla yleisesti paremmin tunnettuja, ja koulutusta järjestetään ja otetaan pääosin innolla vastaan.

Nyt syksyllä löytyi opinnäytetyölleni vielä hauska työelämäyhteys, kun Musiikkitalossa on Concerto grosso - suuri soitto -tapahtuma. Tapahtumaan osallistuivat Metropolian lisäksi Sibelius-Akatemia, Suomalainen barokkiorkesteri, Länsi-Helsingin musiikkiopisto ja Itä-Helsingin musiikkiopisto. Käsiohjelmaan tarvittiin tekstejä, ja kuinka näppärää olikaan, kun kesällä pakertamani säveltäjäesittelyt pääsivät suoraan käyttöön myös sinne! Ja voinpa itse ottaa ne käyttöön milloin vain tarvitsen värikästä käsiohjelmatekstiä mihin vain.

Kaiken kaikkiaan Linnanpiha-sivustosta ja raportistakin on varmasti hyötyä tulevaisuudessa, ja opinnäytetyöni antoi ja opetti minulle paljon.

Lähteet

Jyväskylän yliopisto. 2012. Barokin linnat, palatsit ja puutarhataide. (Viitattu 30.10.2012) Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/taiku/taidehistorian-aikajana/barokki/barokin%20linnat,%20palatsit%20ja%20puutarhataide>

Jyväskylän Yliopisto. 2004. MuM Eeva Mäkisen musiikkitieteen väitöskirjan Cembalonsoitto ei vaadi voimaa vaan nopeita sormia (Mäkinen) tarkistustilaisuus. (Viitattu 30.10.2012) Saatavissa: <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2004/06/tiedote-2009-10-01-20-43-03-348053>

Marttunen ja Salonen. 2012. Aurinkokuninkaan Versailles - Barokin mestarinäyte. (Viitattu 30.10.2012) Saatavissa: <http://www.edu.vaasa.fi/ranska-saksa/aurinkokuningas.htm>

Metropolia AMK. 2012. Barokkimusiikin matkaopas. (Viitattu 31.10.2012) Saatavissa: http://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Julkaisutoiminta/Barokki_verkkooppimateriaali.pdf

New York Philharmonic Kidzone. 2012. Composers' Gallery. (Viitattu 31.10.2012) Saatavissa: <http://www.nyphilkids.org/gallery/main.phtml?>

Suomalainen barokkiorkesteri. 2012. Arkkitehtuuri. (Viitattu 13.11.2012.) Saatavissa: <http://www.fibo.fi/linnanpiha/>

Suomalainen barokkiorkesteri. 2012. Bach. (Viitattu 13.11.2012) Saatavissa: <http://www.fibo.fi/linnanpiha/>

Suomalainen barokkiorkesteri. 2012. Cembalo. (Viitattu 13.11.2012) Saatavissa: <http://www.fibo.fi/linnanpiha/>

Suomalainen barokkiorkesteri. 2012. Koulutus. (Viitattu 13.11.2012) Saatavissa: <http://www.fibo.fi/koulutus/>

Suomalainen barokkiorkesteri. 2012. Jousisoittimet. (Viitattu 30.10.2012) Saatavissa: <http://fibo.fi/orkesteri/soittimet/jousisoittimet.html>

Suomalainen barokkiorkesteri. 2012. Rameau. (Viitattu 13.11.2012) Saatavissa:
<http://www.fibo.fi/linnanpiha/>

Suomalainen barokkiorkesteri. 2012. Viola d'amore. (Viitattu 13.11.2012) Saatavissa:
<http://www.fibo.fi/linnanpiha/>

Wikipedia. 2012. Barokki. (Viitattu 30.10.2012) Saatavissa:
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Barokki>

Wikipedia. 2012. Jean-Philippe Rameau, (Viitattu 31.10.2012) Saatavissa:
http://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Philippe_Rameau

Haastattelut

Kortelainen, Mari 2012. Suomalaisen barokkiorkesterin koulutustoiminnan aktiivinen jäsen. Haastattelu: 4.10.2012

Pölhö, Annamari 2012. Cembalisti ja Suomalaisen barokkiorkesterin koulutustoiminnan aktiivinen jäsen. Haastattelu: 27.9.2012